

זו המלחמה טיפש

אריה ארנון

במערכת הפוליטית האמריקאית בעשור הקודם הסבירו רבים את הצלחותיו של קלינטון באמרה IT IS THE ECONOMY STUPID. כלומר, ההסבר להצלחותיו של קלינטון אינו מסובך ומקורו במקום גלוי – הכלכלה. זו עשתה חיל ולכן קלינטון זכה.

אצלנו, לאחר תקופה ארוכה של התכחשות לעובדות, נופל האסימון: המשק הישראלי חולה. על הסיבות למחלה ולכן על התרופות, מתחולל ויכוח.

המיתון הישראלי הנוכחי החל ברבעון האחרון של שנת 2000. לאחר שנים קשות מאז 1996 באה שנת 2000 וסימנה מפנה לטובה. שלושת הרביעים הראשונים של השנה היו טובים. ואז, בחטף, הנפילה הגדולה. התוצר ירד ברביע האחרון של שנת 2000 בכ – 10%. לנפילה הוצעו כמה סיבות: משבר בעולם, נפילת ההיי טק ומה שהתבררה כסיבה המרכזית – פרוץ האינתיפאדה השנייה.

העימות שנמשך כבר 20 חודשים רע לכלכלה. היצוא יורד, התיירות קורסת, הבניה מואטת. גורם שתופס מקום מרכזי בתקופה זו הוא אי הוודאות המדינית. הוא משפיע על כולם. הנתונים מוכיחים כי הסקטור הפרטי הוריד את השקעותיו במשק, סימן מבשר רעות ללא ספק.

הסקטור הציבורי נקלע לדילמה. המיתון שאפשר לכנותו ללא גוזמה – משבר, מביא לירידת הכנסות המדינה. שלושת התשובות האפשריות – להרחיב את הגרעון, לקצץ בהוצאות או להעלות מסים – בעיתיות, שכן הן אינן בגדר תשובות מספקות למשבר בו אנו שרויים. אף אחת מהן לא תשנה את התנאים הבסיסיים בהם פועל המשק שכן המשבר שונה מאד ממשברים "מחזוריים" רגילים. בדרך בה נוהגת הממשלה המשבר יוחרף וחלוקת הנטל של המשבר לא תהיה צודקת.

מדוע למשבר הנוכחי אופי יוצא דופן?
בעשורים האחרונים יושמה במשק הישראלי איסטרטגיה כלכלית הנשענת על כוחות השוק הן בתוך המשק והן ביחסיו עם העולם. תהליך ההפרטה, כינון שוק עבודה ובו פחות זכויות לעובדים, חשיפה לתחרות העולמית ועוד. בקצרה, קובעי המדיניות העדיפו משק יותר קפיטליסטי כזה שיתחבר למגמות העולמיות. אך זו איסטרטגיה המחייבת משק בו מובטח שקט. כאשר התותחים רועמים למשק המנסה להשתלב בעולם יש קשיים רבים. בעלי ההון אינם רוצים בסיכון, ליצואנים קשה וגם האזרחים הפשוטים שוקלים מחדש את צעדיהם. כל אלה יוצרים את המשבר.

ממשלת שרון והציבור הישראלי חייבים לדעת כי מלחמה הנמשכת ללא קץ נראה לעין סותרת את המודל הכלכלי שיושם בישראל. לכן עליהם לעשות הכל כדי הפסיק את המלחמה או להבין שהמשבר ימשך. מדיניות תקציב מרסנת או מדיניות מוניטרית שונה של בנק ישראל לא יספיקו כדי לבלום את המשבר. IT IS THE WAR STUPID.